„ЗАСТАВА“ излази редовно
средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 106. У Новоме Саду у недељу 13. (25.) јула 1880. ГОДИНА XV.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Цетиње 11. јула. Усљед лажног извештаја Порте кабинетима о потоњем сукобу подмећући Црногорцима иницијативу нападају, дипломатски одношаји с Портом прекинути. Наш одправник послова Гавра Вуковић натраг позван полази сутра из Цариграда.

ИСТОЧНО ПИТАЊЕ И „КОНСЕРВАТИВНЕ“ ВЕЛЕСИЛЕ.

Одавна се и говорило и писало о могућности, шта више о неизбеживости општег европског рата. Није без основа, што се та општа конфлаграција као каква велика крвава слика на политичном небу у изглед стављала, јер толико укрштених интереса имаде, а толико је мало увиђавности у свету, да се прави и трајни интереси, који би се на каквом конгресу [illegible]ра сретно расправити могли, од мнимих [illegible] пролазних интереса неразазнају. Једино, што је досад сачувало свет, да посред тог укрштаја мисли и осећаја не претрпи велики општи пожар, то је: што је сус[illegible]ав такозване равнотеже европских велесила иза толиких ратова мање више очуван био. Величина жртава, које би се при томе на коцку бациле, то је било оно, што је задржало државнике, да лакомишљу својом не изазову општи рат. У то [illegible] поуздавао и лорд Дербија, кад је за [illegible]ме велике источне кризе оснивао наду [illegible]ју, да ће руско-турски рат остати локализ[illegible]ван, а општи европски мир не нарушен.

Тако се до сада и збило. Но како је [illegible]очно питање и данас још не решено и на дневном реду, а како се с друге стране вели, да је укрштеност европских интереса баш у том питању највећа, то је онда појмљиво, да свет непрестанце у запетом страховању очекује даљи развој источног питања, да му се не престанце на доглед ставља она румена слика општег светског сукоба. Донекле, ми, који заступамо слободу и независност источних народа, морамо признати, да европске велесиле имају разлога и интереса, да сутичу на преображај балканског полуотока. Како је извесно, да Турска мора пропасти, која је у европском концерту неко место заузимала и била неки стуб европској равнотежи, то је онда такође и то извесно, да се европске велесиле у интересу општем и појединачком, у интересу мира и мирног развитка бринути морају, да се рушењем Турске из темеља не пољуља европска равнотежа, да једна велесила не задобије таку превагу у одношају материјалне и моралне моћи, како би по томе судбу света увек на своју страну нагонила.

Из те бриге поникла је акција западне Европе, која је увидела, да мора раскрстити с Турском, па се на брзо одлучила, да кидајући конце са том изанђалом државом, одма их надовеже на будућност хришћанских народа на балканском полуотоку и да у конфедерацији тих народа створи нов и чврст ослонац за равнотежу европску. Русија и Италија пристају уз ту акцију. Русија због тога, што у ослобођењу своје једноплемене и једноверне браће налази свог даљег рачуна, на име тог, да јој неће више као неко страшило излазити на видик — коалиција Европе при којој би она без савезника остати морала Италија пак као најмлађа велесила пристаје уз ту западну акцију с тога, што у остварењу начела народности види осигурање своје будућности, јер је на истом темељном начелу поникла.

Једино су Аустро Угарска и Немачка две велесиле, које се са неким устезањем и двоумљењем придружују општој европској акцији. Њих руководи не толико брига за одржање европске равнотеже, колико тежња, да за доба распадања турског повећају и осигурају своју власт на истоку, па тиме и своју превласт у европском концерту. С тога се Аустро Угарска за време берлинске конференције најрезервније држала. С тога она и данас најмање наваљује на Турску, да пристане на закључке европске у конференцији донешене. Док се француски посланик у Цариграду неустручава, да султану у очи каже, да ће непристанак Турске за собом повући његово свргнуће с престола, дотле аустро-угарска дипломација заступа то мишљење, да је доста, ако се Порта до тога уверења доведе, да је закључак конференционални непроменљив, ал да не треба никаква радикална сретства употребљавати за изведење тог закључка, него да даљи развитак тог питања ваља времену и околностима оставити.

И Бисмарк од своје стране такође је тога мишљења, да Турску треба још неко време у животу одржати, дотле, док не сазре источна крушка за медведа германског соја. Одашиљање војничких и цивилних званичника из Немачке у Цариград у данашње доба, не значи ништа друго, до демонстрацију напрама западној Европи, да дани Турске још нису избројани. Ни сам Бисмарк не помишља, да ће тиме подмладити Турску на нов живот, да ће немачки званичници отворити у Цариграду изворе новог блага и нове снаге. Бисмарк је хтео тиме само толико да рече, да од своје стране не пристаје на коначно уништење турске царевине у Европи.

Те две велесиле дакле, одељују се од остале Европе и тиме хоће себе да представе као консервативне у концерту европском. За Бисмарка се говорило, да је његова вештина у томе, што знаде непријатеља, којег мисли напасти, најпре осамити, пресећи му сваку могућу ал џансију. У Аустро-Угарској су дуже времена после берлинског конгреса уздизали ту Бисмаркову вештину и булазнили о изоловању Русије. Сада се пак на делу показује, да није Русија осамљена, него на против Бисмарк са својим савезником.

Немачка и Аустро-Угарска тако изоловане неће моћи задржати коло судбине на истоку, које се почело кретати и које ће се продужити у томе кретању — с њима, без њих, па ако до невоље дође и против њих. То ка'нда почињу и у Бечу увиђати, те се с тога спремају, да ипак од своје стране учествују у општој демонстрацији са флотом против Турске Том се учешћу неће моћи ни хтети отети сам Бисмарк, ма да је некад рекао, да за источно питање неће жртвовати ни једну пребијену пару, ни кап зноја, ни кап крви немачке.

Према таком општем стању у Европи јасан је позив хришћанских народа на истоку. Што се одлучнији и сложнији покажу у предстојећој акцији, тим ће не само боље утврдити своју слободу и независност, него и отстранити ону могућност општег светског рата, јер ће се показати, да су дорасли позиву свом, да су зрели за заменике пропале Турске. Више него икада морају државници тих народа данас свесни бити тог великог и светског позива свог, према којем ваља да умукне свака сепаратистична тежња, која може само на воденицу непријатеља истините слободе на истоку водити. За то: caveant consules!

Мајков о источном питању.

„Исток“ је превео чланак г. Мајкова, који је печатан у 155. бр. „Руских Вједомости“. По том преводу доносимо ево и ми тај чланак нашим читаоцима. Чланак гласи:

„Први дипломатски циркулар министарства Гледстона-Гранвиља тиче се питања: грчког, црногорског и јерменског; но конференција берлинска бавиће се само првим, т. ј. грчким питањем. — Ово је већ попуштање Аустрији и Германији. У осталом, при солидном и једнодушном раду држава, ова би се питања без сваке муке могла решити. Далеко је важније и мучније питање босанско и херцеговачко: за Инглеску, Италију и Русију, ово се питање може сматрати као најважније. За Инглеску, поплава аустријска туђих народа, стоји у опреци са начелима данашње инглеске владе, која стални мир европски само види у томе, ако се народима на балканском острву даде политичка независност. Италији пак није у интересу, да се аустријска владавина шири у правцу по јадранским обалама и стварање Hinterland-а за Далмацију, јер ово прети, да ће Аустрија добити превагу над Италијом на јадранском мору и осталим трговачким тачкама Што се пак тиче Русије, њој није у интересу да се Аустрија шири у том правцу за то, што се њен суштаствени задатак у томе састоји: да уједини све народности словенске на балканском полуострву у једну независну политичку целину.

Аустријско заузеће Босне и Херцеговине, где живи чист елеменат српски, стоји у опреци са оним историјским задатком, кога је указао Петар Велики, и потсеца у корену сваки значај и уплив Русије на балканском полуострву. Из сфере њеног природног и законитог уплива, који створише својом мудрошћу ранија поколења у Русији, отрже се читав српски народ, или сва западна половина балканског населења, која је по једноплемености и јединоверију нагињала Русији. Кад оно руски изасланици потписаше и потврдише протоколе берлинског конгреса, није бадава казао Сализбери 6. октобра 1876. год. у својој речи, коју је говорио у Манчестру, „да је заузећем аустријским Босне и Херцеговине ударен клин у аустријске земље.“ Нису у залуд — и енглески и аустријски министри — не скривајући свога задовољства казали „да је заузеће Босне и Херцеговине најважнији резултат берлинског конгреса. Није у залуд први мађарски министар Тиса, после тог свршеног факта упоредио славенство разгњевљеној хидри[1]), а „високоштована рука“ Бисмаркова, баш у оно време, кад су се имали састати два императора у Александрову, пише из Беча, да словенски демон — прикљештен уз дувар, шкргуће зубима у својој очајничкој злоби. Ови страшни призори, који су створени уображењем мирних победилаца, доказују како су се они бојали, да се не би Русија обратила гласу своје историје и ујединила цео српски народ, и како су они за тим ликовали, кад је кнез Горчаков у седници конгреској 28. јуна објавио, да Русија est desinteressée dans la question. Па и то није доста, сама је Русија предлагала да Аустрија заузме Босну и Херцеговину, као што сведочи „Journal de St. Petersburg.“

Последица тог уклањања Русије од гласа своје историје била је та, што је српски народ још више раскомадан; — и у место уједињења, које га је вековима тешило и у чему је он живео, сад је на један пут још тврђе привезан под туђу власт. Сад је српски народ раскомадан на шест делова: један део у Цислајтанији (Далмација), други у Транслајтанији (Славонија) Срем, Бачка, Банат, војена граница, — обадва под непосредном владавином Хабсбурга; трећи у Босни и Херцеговини под аустријском војеном управом; четврти у Старој Србији под влашћу султана; пети и шести у Шумадији и Црној Гори под независном управом српских кнежева Милана и Николе. Овим цепањем, како се само могло пожелити, користила се Аустрија.... Тај народ више не постоји за Русију: он је за њу изгубљен. Пре тако не беше. Данашњи политични раденици мучно ће моћи поправити ту важну погрешку. Но историја не може допустити, да оваково неприродно стање ствари може остати за дуго. Био би велики грех против историје и традиције, ако ми свима силама не приномемо, да помогнемо новом поколењу, које се спрема да извуче Русију из оног положаја у који је увуче кобни тројецарски савез. Под предвођењем Инглеске, а у савезу са Италијом, па чак и Турском, Русија може извести позитивније услове о аустријском заузећу Босне и Херцеговине. Исходном тачком послужиће писмо Гледстоново грофу Карођију. Отачаствена штампа, чини нам се, мало је обратила пажње на то писмо.

Гледстон је у првим ентузијастичким тренутцима сурово нападао на аустријско заузеће Босне и Херцеговине. Њега нико не може подозревати у неискрености. Јасно се види, да је он у том случају говорио — пре свега као човек, као безпристрасни судија који је проникнут осећањем више правде и справедљивости. Утисци његових речи били су управљени на опште човечанску доброту срца, који су и пробудили у инглеском друштву ону неосетљивост која се беше одомаћила за време Биконсфилдове владе и његове политике. Још је Гледстона више наљутио савез, који је закључио Бизмарк са Аустро-Мађарском у време његовог одласка у Беч, који се тиче тога, да узајамно бране аустријско господарење на балканском полуострву, а овај савез нашао је ватрено одобрење у министарству Биконсфилдовом, о коме се Сализбери одзиваше као о врло важном догађају. С највећим жаром викао је Гледстон и на аустро-мађарско и на инглеско министарство, и осуђивао је.... (Овде изостављамо она места, која се односе на оно, што је Гледстон за време енглеских избора говорио, а што је нашем свету познато. — У.)

Кад је инглеска краљица Викторија — уступајући напору друштвеног мнења, поставила Гледстона за презеса министарства, тада је гр. Карођи — по заповести свога двора, отпочео с њиме преписку, па најзад поднео и свој писмени отказ. Овај отказ — истина није изашао на јавност, али се његов смисао види из писма Гледстоновог — онога писма, које је проузроковало толику грају ван границе. „Кад би ја имао то уверење, које сад имам, пише Гледстон Карођију, ја никада не би изговорио ни једну беседу, коју ви праведно називате заједајућом и вређајућом.“ Немачка штампа протрубила је победу по поводу овога писма; инглеске назадњачке новине назваше га стидом и срамотом Инглеску; али се већина одазва о том писму иначе. Сам маркиз Сализбери, у палати лордова од 21. маја, ма и с љутњом, признао је, да је овим писмом изазвана претходна обавеза од стране Аустрије; а лорд Кимберлеј чак предпоставља, да је то писмо у стању нарушити европски мир, а ово на језику торијеваца значи — срушити замишљене планове Бизмаркове германо-инглеско-аустријског савеза, који би у стању био да Русију и Италију принуди да ћуте, а међутим би се Аустрија одомаћила и утврдила своје господарење на балканском полуострву, као држава господствујућа. И заиста, Гледстон имајући у својим рукама — што-по веле — црно на бело, он је могао узети своје речи натраг; но он није хтео узети натраг свој поглед па будућу судбину истока; он је остао самом себи веран. Као поштен човек, он говори: „Оставите балканским народима, нека сами управљају својим земљама, и нек сами располажу са својим судбама.“ Као државник, он је изазвао писмену обавезу од аустро-мађарског представника, која гласи: да његова влада ни мало не жели — ширити своја права, задобивена на берлинском конгресу, и да би свако подобно ширење било заиста достојно осуде за Аустрију. Сад пак, као министар, он има право повторити своје знамените речи: „Себи руке девере.“ Имајући у шакама писмени доказ, он сада може приступити оном програму источне политике, који је исказао у својим ватреним речима док није постао презес инглеског кабинета.

Овај је програм врло хуманитаран, и зато је врло прост: балкански народи морају бити самостални, и користити се политичком слободом; земља коју они насељавају, мора њима припасти; језик и вера мора бити неприкосновена. Зар није та иста политика и Русије? Без сумње, у начелу та је иста политика; али је сумњиво, да она потпунце зна етнографско земљиште тих предела, које је историја одавно расветлила. Ако је питање о Босни и Херцеговини које насељава један и исти српски народ — без обзира на вероисповест за Русију „све једно“; ако она — ослобођавајући један део тог народа, даје му потпуну независност, а други предаје под туђе ропство; и кад је на једном месту у Србији отимала и давала Бугарској оне земље за које историја зна, да припадају беспорно Србији, а на другом месту помештала границе — то напред то натраг, и то на оном земљишту, где од искони живи српски народ: онда ова факта тврде ону претпоставку која је мало више исказана. Таким начином, руским дипломатима ово је најзгоднија прилика, да се придруже инглеском министру председнику. Писмо Гледстоново јесте први политички акт, из кога се види његов будући рад — односно источног питања. За овим следоваће тачнији преглед пуномоћија — даног берлинским конгресом Аустрији на заузеће Босне и Херцеговине.

Није без рачуна Аустрија ограничила данашње берлинско договарање само на грчко-турско питање. Но зашто је Русија приморана свагда и у свему потчињавати се увиђавности других? Најпосле, може се изнаћи така форма предлога, по којој се босанско-херцеговачко питање може што пре изнети на дневни ред. Ја повторавам, да је неодложна дужност у овом тренутку — положити темељ, по коме ће се поправити она погрешка, која стоју у опреци са историјским задатком Русије: Слобода и независност балканским Словенима.

Политички преглед.

Политичка ситуација у Јевропи обележена је **акцијом сила**, што је у Цариграду покренута ради извршења одлука берлинске конференције (гледе Грчке и берлинског конгреса гледе Црне Горе. Акција пак та још није прешла на поље праксе, и колико је у садашњој форми подобна, да изнуди важност јевропској одлуци, то ће зар скора будућност показати. Вели се, да силе све већма наваљују на Порту, да послуша глас и одлуку Јевропе. Вели се,

[1]) Баснословна животиња из митолошких времена.

да је Аустро-угарски представник у Цариграду, бар. Калис, по упутству своје владе, Порти пријавио, да Аустро-Угарска одлучно захтева, да се одлуке конференције у погледу Грчке и конгреса у погледу Црне Горе изврше. Енглеска и Француска иду још даље, оне су преко својих заступника чак претиле и султану поручиле, да га лако може снаћи судбина бившег мисирског кедива, ако се успротиви Јевропи. Шта је султан на то, не зна се. Но силе канда увиђају, да у Цариграду речи не помажу, па макар њима и сама претња изражена била, канда увиђају, да ће се морати латити силе, присилних средстава. На то бар слути наредба, којом је из Беча арсеналу у Поли заповеђено, да казематски брод „Принца Јевђена“ што пре наоружа и да се Аустро-Угарска левантинска флота појача двема бродовима. Изреком се вели, да то све бива ради демонстрације заједничке флоте, што скорим предстоји. У осталом, на другом месту обележавамо данашњу политичку ситуацију, створену берлинском конференцијом и портиним отпором против одлука њезиних.

Преговори ради склапања **царинског уговора** међу Аустро-Угарском и Србијом започели су 9. јула у Бечу. По бечким вестима, преговори ће дуже време трајати. Пре свега мора се решити начеоно питање, тј. означити, на ком ће се основу преговори водити и уговор углавити. Тек тада ће моћи бити говора о тарифи. По што се у тој начеоној ствари сложе, обострани ће се заступници раставити, да као одбори претресу читаву ствар. При тим преговорима заступају Србију: члан државног савета Панта Јовановић, помоћник у министарству унутрашњих дела Коста Јовановић, начеоник икономског одељења у министарству финансија Стеван Р. Поповић — Црни, чиновници у министарству финансије Павле Башкалфић и Коста Стефановић.

Српски **кнез Милан** кренуо се 9. јула из Емса. Преко Беча враћа се дома.

Из Лондона стиже вест, којој се јужни Словени, нарочито Срби и Бугари, само радовати могу. Лондонски дипломатски кругови дознају, да се у Петрограду ради о томе, да бугарски кнез **Александар узме кнегињицу Зорку**, најстарију ћерку црногорског кнеза Николе. Ако се тај брак склопи, он — не кажемо, да ће бити залога, али јамачно ће бити навештање искренијег братства и слоге међу народом српским и бугарским, биће залога, да ће се заглађивати и временом са свим загладити онај зазор, да не речемо раздор, што на жалост влада међу та два братска народа: — биће весник лепше будућности балканског Словенства. Кнегињица Зорка родила се 1864. год. и васпитала се о царско-руском трошку у Петрограду, од куд се, као што је познато, пре кратког времена дома вратила.

Римски лист **„Пополо Романо“** донео је ово дана чланак, који на се врло обраћа пажву Аустро-угарских политичара. И у Риму се том чланку придева велика важност, јер се зна, да је исти лист орган Депретиса, талијанског државника, чији је уплив меродаван у спољашњој политици талијанској. Ово је мисао чланка. Док се у Лондону и Паризу тера високопарна политика и хучне опомене и претње управљају на адресу Порте, на северу се у миру и тишини утире пут споразуму трију царевина и спремају одлуке, које ће бити одлучне по судбину Балканског полуотока. То је врло погибно како по политичке, тако и по трговачке интересе западних сила и Италије. С тога Италија треба да управи своје погледе на север. Аустро-угарским је политичирима за муку, што Депретис не каже, мисли ли у опште јевропски север, или посебно талијански.

Руско-француски односај добио је ту скоро један прилог, који га расветљава. Заступник републике на петроградском двору, ђен. Шанси, добио је највиши ред (ордев) руски. Природна је ствар, да је тај чин највећма у Берлину упао у очи и да онде врло живо прате развитак руско-француских односаја.

Немачки листови донели су ово дана вести, које веле, да се међу **руском и румунском** владом води дипломатска преписка због тога, што се дуж руско-румунске границе скупљају револуцијонарски живљи, који против Русије агитују. У свези с отим јављају „Пол. кор“. из Букурешта, како су румунске власти задњих дана вишекратно упозориле своју владу, да многи руски агенти путују по Румунској, бајаги да траже руске вихрлисте, који туд агитују. Румунске управне власти пак силом хоће, да су у тим тајним полицајима упознали руске официре, који тачно проучавају прилике у појединим румунским окрузима и цртају топографске земљевиде.

Из Петрограда јављају, да се Русија једнако спрема за **рат с Китајском**. Вели се, да је управа интендантуре до 19. јуна имала ванредних издатака 12 милијуна рубаља, од којих 5 на министарство марине, 7 на министарство рата долазе. Осим тога наручено је у Америци за 12 мил. рубаља праха, олова, пушака и другог ратног прибора. Прва партија већ је издата и кошта 6 мил. рубаља. Организација и управа приморја Мирног океана преустројена је. Скоро сви ондашњи виши чиновници изменути су. Што се год на бродовима може слати, шаље се у Мирни океан. Команду над сједињеном флотом узео је сам министар марине у своје руке. Тврди се, да се војени министар Миљутин изразио против рата с Китајем, но ратоборни дух маринског одељења у војеном министарству отима мах. На челу ратоборних духова стоји велики кнез Костантин Николајевић. Ти ратоборни кругови мисле, да се рат с Китајем та пре, та после мора излећи, с тога, веле они, требало би енерђичким поступањем непријатеља предварити и за рана му покасти величину и јачину руске снаге, да му после не пада на памет, да изазива.

ДОПИСИ.

??? **У Босни** крајем јуна. Последњим нашим устанком изазвасмо нашу браћу и по крви и по вјери у борбу да и она коју кап своје драгоцјене крви за наше ослобођење испод варварске Турске пролију; па и опет послије толике борбе неби нам суђено да слободном душом данемо.

Пакосна и злобна јевропска дипломација која у нашем робовању сматра за се неку сигурност а у ослобођењу опасност — недопусти да припаднемо онамо где по сваком праву и закону припадамо, да се сјединимо са нашим српским кнежевинама; већ одреди услед нечије топле жеље и воље — да нашу домовину дуго-трајним нередима скоро упропашћену посједне, окупира Аустро-Угарска својом војском. Што се прије 2 године и зби.

Али, који дуго и предуго трпимо, страдасмо и пропадасмо, при свему оживљесмо подмлађеном надом, да се постала једном већ, немилосна Јевропа да нас Аустро-Угарском усрећи и поведе слободи, благостању камо сви народи тежише и једнако теже.

Ми мислимо тако у часу кад полетише крсташи барјаци по нашој домовини и кад посукташе прокламације, дјело Аустро-Угарске политике, у којима се свечано говори: да окупацијона војска носи мир.... да ће се свачија права чувати и законом штитити.... да се неће ништа насилно измјењивати... да ће се обичаји и религијозна савјест поштовати итд. Али сад смо на чисто. Сад тек видимо да смо се љуто преварили што смо и помислили да ће нам синути слобода и благостање. Јер положај особито радничког а и осталог живља не само да није на боље промјењен, него шта више постао је много неповољнији а опстанак тако рећи са свим критичан.

Ми смо често пута преко јавни гласила протестовали праведно и износили понашај садање управе Босне а с тим и мане означавали показујући уједно правац и разуман пут који води добрим посљедицама. У то име нијесу престајали ни становници по многим и разним мјестима давати израза против тешкоће, при свој строгости, и изражавати жељу за бољим и човечнијим установама. Па све забадава! Па да, коме је брига да се удеси ред у овој земљи; да се уреди разуман одношај међу становницима, да се поврати прије насилно отета својина земљишта хришћанима; да се правда врши а закон извршује — једном ријечи: ком је стало до тога да унаприједи осигура и усрећи у опште свију становника живот?

Докле ће тако трајати ми нијесмо у стању прорећи. Свјесни Хрвати морали би настојати око тога, ако су ради да у славенском народу словенску а не страначку улогу играју, да све што грози ако не нашем опстанку а оно унапређењу, одклањају јер њихова лепша будућност стоји тјесно у свези са нашим добрим положајем.

Да су наши искази горњи оправдани ево ћемо догађајима засвједочити.

Влада иде, поводи се тако рјечи слијепо за Турцима, а ево доказа: Аци Усербег Цинић наплатио је двапут једну трећину од своји кмета из Пискавице код Бањалуке узроком што му при датој трећини нису могли кукурузе издати а славн бањалучка управа није се том приликом хтела обазрети на истините тужбе и жалбе сељана него је по жељи „драгог аге“ кукавну рају егзекуцијом присилила да намири спахији његову неосновану и неправедну тражбину! Па да је то један примјер нек га бјес носи, али на жалост то је ушло у законски ред и у обичај?

Дакле у мјесто да се нова земаљска влада стара да заљечи грдне ране на народном тијелу; да поврати нејачем насилно отету својину земљишта и права, да оглобљеном до голе душе зајамчи живовање она, јадног тежака, коме је земљиште тек прије 30—40 г. силом отето сматра, да је створен да господу и спахије са знојем лица свог храни а крвљу брани. Бог и душа Турска се влада сто пута боље обзирала на земљораднике.

Влада не тражи начина којим би се стање ове земље поправило. И за то имамо неброј факата, од којих ћемо нешто навести.

Лане су пописивали десетину којекакви који су прибиљежавали у споразуму са надлежним у име десетине све што је кукавни сељак имао. То је тако земаљској влади на преглед шиљано, од куд је стигло рјешење, да се према попису — не гледећи на начин — наплати десетина. А како је уписивана десетина, можете судити по овоме да је многи морао плаћати десетину — особито по вароши — који нит је шта сијао, нити има своје земље. Тога је било свуда а у Градишкој (Бербиру), неки Цвјетковић порезник, може једној жени удовици, која нема зашто десетине дати, котао записати за исту и који је у стању да повраћа воће назад, ако се из села без цедуље десетарске дотера и који је у стању вишу десетину узимати него што зелен вреди. Десетина се узима од свега, што земља производа и што се год на чаршији продаје!

Па осим тога што се десетина тако побира, искреле су неке нове дације, намети, што према прокламацији и према конвенције неби смјело бити. Из чије је то главе?...

И ми кад видимо шта се само по варошима ради можемо си преставити шта подносе јадни тежаци, који нити знају нити смију права тражити.

(х.) **У Даљу** 6. јула. Услед нехата и немара који је особином наших многих сеоских општина постао, постоји и у овдашњој црквеној општини велики неред и као круна томе, привремено председништво већ више од 2 године дана. Када се је администратор давно жељене власти дочепао, почео се је тај наш привремени председник (попа старији) сам и помоћу свог адлатуса поп Милоша, хвалисати пред наивним ратарима, како је он најбољи пријатељ администраторов и како ће он умети и моћи склонити овога, да се људима одузета земља у уживање поврати.

Ово и овакво обрицање дало је повода, да се је протузаконита изванредна главна скуфштина 18. маја т. г. успркос протесту одржала, јер нити је по рескрипту о истој администр. одбор обавештен, нити програм скупштинарима на 8 дана обнародован, као што у рескрипту изрично стоји, већ ни у последњем часу, када је то од прив. председника захтевано било, остао затајен а нити су сви чланови позвани. У оваковој скупштини, у којој једва једна четвртина скупштинара и то искључиво скоро ратара беше, донешен је закључак за несаборисање, који по горњем нема правоваљаности и закључено је, да се Анђелић о његовом доласку у Даљ дочека. Како би тај дочек упркос томе закључку изгледао, када су већ сутра дан сељаци који у скупштини за дочек беху, јавно говорили, како ћеду само у том случају дочеку присуствовати ако буде кише и неузради се, и када су уз то људи дан пред дочек и на дан дочека под претњом глобе од начелника и четника општинских приморавани да дочеку присуствују?

Ово нека вам је илустрација одушевљеног овдашњег дочека.

Дочек у Трпињи могао је администратору годити и ласкати, јер ту осим народа, који се је ове као и сваке друге године на дан прославе храма-цркве у Трпињу слегао, беше и један део представника интелигенције из Вуковара, и то један део оних Срба које сви држасмо и држимо као своје начелне пријатеље. Незнам шта је дало повода вуковарцима да они ове године баш, у Трпињу одоше, када их иначе тамо, о прослави небеше?!!

Немогу веровати да је збиља повода томе дало, што један рече: „дужност свог архидијецезана у непосредној близини посетити,“ поклонити се и — .. Када би овако било, онда држим, да би могли на чисто бити, зашто је Вуковар изостао иза осталих интелигентних и напредних српских општина са петицијом на саборски одбор гледе настале промене у јерархији српској. Поред свега тога што презам од поменутог подворења и што се чудим да вуковарци до данас још увек оклевају и изаостају, држим да већи чуда с њихове стране од горе наведеног шат доживити нећемо.

К+С. Тител 9. јула. Као мућа, пронесе се глас по убаву местанцету нашем, да народно позориште, зеница нашег народа, долази у скровити Тител, да га живом речи и оживотвореним сликама поучи и позабави, да буде живом школом публици тителској. И дође дан, и тога лепог дана освану у стару Титову граду мезимче наше, дружина српског народ. позоришта. Тога дана могао си видети неописано жив живот у грађана тителских, све се ужурбало, све нешто тражи, нема мира ни станка, све се брине да што боље, што угодније угоде једва дочеканим милим гостима. Честити одбор, што се још на дуго време пре доласка дружине позоришне саставио, у пуном је послу; једни смештају драге госте у станове, други дижу позорницу, а сви скупа опет бирају из богата репертоара бисер-каменове. Да мучног и тешког избора! Али што ћеш, брале бирати, кад је све изабрано, кад је све лепо и красно!

Све је већ удешено; штовачи вештине у лепом броју сакупљени, упрли очи у позорницу, нит роморе нит говоре, већ у око и уво претворени изгледају, кад ће застор, што их од читавог једног света дели, пасти, па да угледају и познаду „жене у уставном животу“. И угледасмо и познасмо их. Па шта да речем о „Христини“ (гђи Ружичкој) и мужу јој „Валенти Банфалвији“ (г. Ружичу)? Ништа друго, већ да су нас својом уметничком игром очарали. Чим крочише на позорницу, видесмо, с ким посла имамо; пред нама је вештина у вештини, пред нама је вештак-глумац.

Одбор тителски и управа позоришна врло добро учинише, што нам на овим жарко топлим дневима пружише и понудише „чашу воде“, која нам је као што ваља пријала; још кад речемо да су се сви глумци, играчи у тој игри, момачки подухватили, да нам што боље прикажу тај лепи комад, неће се нико зачудити утиску, што га је игра им проузроковала. Публика бурним одобравањем пропратила је представу — најбољи доказ да је потпуно задовољна.

Титељани, негда граничари, уживали су гледајући пред собом на позорници живе „граничаре“ у правој боји.

Одбор, сетивши се по свој прилици, да је у Тителу некад живело друштво „женимо се браћо“, узе у репертоар и шаљиву игру „Ај људи, што се не жените“. Која је да богме добро изведена. „Шоља теја“ и „Доктор Робин“ такођер су красно престављени, особито овај последњи. У „ниву бисера“ тој старој омиљеној позоришној игри имадосмо довољно душевног уживања. „Ромео и Јулија“ вештачки је изведено, особито се одликовала гђа Рајковићка као „Јулија“. О представи „Сањурице и шубаре“ не треба ни спомињати, јер се разуме, да је добро и складно изведена.

За последње вече остављен је био „Циганин“. Комад овај врло је вешто и ваљано одигран. Госп. Лукић у улови „циганина“ тако је ваљано, вешто, и с таким осећајима и напревањем, да га у правој боји покаже, играо, да смо се побојали, да му не ће заиста и „друга енгеча на срцу пући“, али опет утеши смо се, јер се сетисмо, а и он нас опомену, да „срце није од сира, па не пуца тако лако“. Игра му је заиста сваке хвале и признања вредна.

У опште може се рећи, да су се сви чланови око својих улога трудили. Особеног признања заслужују још: гђа Рајковићка, нарочито у наивним улогама представља, да боље бити не може. Гђца Л. Хаџићева, ма да је телесно слаба била, ипак је тако ваљано своје улоге играла, да ју је публика цвећем обасипала. Госп. Добриновић у комичним улогама, а и иначе, јесте врстан члан позоришног друштва; исто тако и и госп. Марковић, у улогама њему приличним, хвале је вредан. Жао нам је, што не бесмо тако срећни, да и госп. Рајковића угледамо на нашој позорници — али другом приликом ваљда ће се наша жеља испунити.

Друштво позоришно оставило је Тител, разишавши се свак своме милом и драгом. У очи разлаза дадоше Титељани у почаст дружини банкет, где се веселило све до беле зоре; наздравица за наздравицом, а све у здравље и што скорије виђење са нашим милим гостима. Испративши их до паробродске станице, опрости смо се с њима. Срећан вам пут драги наши; куд год се окренете будите народу увек оно, што ваља да сте, будите свест његову, а он свестан неће заборавити чеда свога.

Споменуо сам тителски одбор, који је све био припремио за дружину позоришну, и на томе му хвала, али посеб це морам напоменути имена нарочито заслужних грађана овдашњих: г. А. Јовановића Мушу, председника одбора г. В. Јовановића, одборника г. Чавића, за тим г. Тиму Крестића и Јов. Поповића, који су спремили за целу дружину бесплатне станове; особено пак заслужује хвалу г. поручик Ј. Поповић, ревностни и честити касир позоришни, за сво време бављења дружине у Тителу, који предаде управитељу 725 фор. новч. што је од ове мале публике у најгоре време пало, које од претплате, које у вече на каси — сума која подмири све трошкове, а још нешто беше и сувишка (око 16. ф.)

На завршетку не могу пропустити, а да не споменем честиту браћу новосађане, који не пожалише ни времена ни труда, већ узевши сепаратну лађу, дођоше нам у Тител, да посете милог нашег госта, дружину позоришну. Велика хвала браћи на толикој почасти, коју позоришту, а тиме уједно и нами указаше. Да бог да, што скорије добили опет прилику, да походе позориште у Тителу.

(М. Т. Ф.) **Вршац.** — (Овогодишњи испити на нашим основним школама.) — Хитим да нашем читалачком свету обнародујем један обављени чин, који је по самом значају свом достојан да се за њ чује и сазна и који је од битне важности по интелетуални развитак и целокупну образованост миле нам омладине, а тај је: овогодишњи испити на основној нам школи.

Као свагда, тако ћу и овом приликом, да проговорим неколико објективних речи о успеху показаном приликом ових испита и у опште о неким манама на њима, које и нестручњаку у очи падоше и које у велико ремете складни развој нашег унутарњег школског живота.

Што се тиче успеха у наукама, тај је по мом немеродавном мнењу ове године далеко — бољма и угледније испао, него што је то до јако било. У свима разредима без разлике рађено је озбиљно, тревено и истрајно наравно „свакому по сиље својој“, али свакако успешно, које се из дечијег показаног душевног напредовања јасно увиђа.

Учитељи и учитељице заслужују похвалу у сваком погледу, што ће им се свакако од стране меродавних и предпостављених органа школских и учинити.

Оволико од моје стране, а по све специјално сазнаћемо о поменутим испитима, кад буде изашао на свет званичан извештај од стране испитне комисије и местног школског управитеља, а то ће се што скорије збити.

Овде бих имао, и ако стручњак несам, да приметим нешто у погледу ђимнастике и ноталног певања на нашој школи. — Далеко је од мене да критикујем рад дотичних учитеља са стручњачке стране, али смем да нагласим, да у раду том нема одређеног система, а то овако разумем, сва деца из свију разреда уче једно и исто градиво уз неку малу изнимку, а то није практично ни целисходно. Тако се приликом ових испита опазило, да деца из свију разреда обављају једне и исте партије из ђимнастике као: ход на месту, кретање рукама и ногама, нагибање, ход на балвану, пужање и скакање. Ако се дакле само ово наведено кроз свих 6 година основне школе са децом преузима, без свију других вежбања и осталих ђимнастичких партија, које су разређене системастички по дечијој снази, успеху и старости, онда је од такве радње по све лош резултатат. Кроз свих 6 година ђимнастичке радње дете треба да се развија хармонички, постепено и свестрано, па да излазећи из основне школе понесе здраво тело са колико толико очеличеним и оснаженим органима. — Код ноталног певања нема такођер одређеног система јер сва деца уче једну и исту теорију, шта више сва деца без разлике певају једне исте песме, а то не треба да буде. И овде се градиво предавања и теоретичко и практичко равна и распоређује по дечијој способности, по добивеном успеху и по годинама старости. Из теорије треба далеко више предавати, тако да деца из 5 и 6 разреда треба да певају са нота и то у два гласа, а не обратно, да певају песме а овамо једва познају имена појединих нота и ноталних знакова. — Још је велика мана и то, што деца обе струке науке врло неуредно и траљаво похађају, које се у будуће не сме трпети.

Ово неколико речи навео сам једино из те побуде, да се узајмничким споразумом и пријатељским заузимањем и у том погледу мане отклоне и све у бољи ток и доведе.

Овом добродошлом приликом хоћу да речем две-три речи и о нашем местном школском управитељству јереју г. Стевану Бошковићу. Ми се заиста можемо дичити и поносити што је томе господину поверена управа наших мештанских школа. Кроз ове последње 3 године, тај је господин показао редак пример топле љубави и истинске наклоности према нашем школарству. Између осталих врлина највећма га отликују: његов пријатељски поступак према подрученом му учитељству и његова озбиљно-блага тактичност у вршењу својих дужности и права. И та-

кав човек, који је одан свом душом и срцем за напредак и бољитак наших школа, служи ево већ три године у чину управитељства отњуд бесплатно. Од наше стране евала таквим родољубивима и пријатељима народње нам просвете, али ипак не треба да се сваком приликом повивамо на цитат: „мзда ваша на небесјех“, него треба бити „признателан“ према човеку, који је на делу показао, да заиста између свећеника и учитеља може потпуна слога процватати, која је код нас иначе сасма ретко биље.

—М=+— **Испод Дели-Јована** 4. јуна. Дели-Јован то је једно брдо у крајинском округу, и ја ћу испод њега тек неколико сахати, са једнот згодног места, ако да Бог здравља, од сада по чешће јављати вам се штовани читаоци Заставе, јер од од разговора, па тако рећи, ма какав био, буде по штогод, а од ћутања ама баш ништа.

За сада ћу вам јавити, да је амо код нас с концем јуна довршен преглед основних школа, од министарског изасланика г. Милоша С. Милојевића. Пошто је г. Милојевић у највише школа напредак ђачки оценио са „врлав“ и „слаб“, а у много школа оваке белешке дао где је требало „врло добар“ или бар „добар“ дати, то ћемо се у ово неколико врсти потрудити да јасно представимо да је г. Милојевић своју задаћу са свим некоректно вршио, дакле да се с правом може рећи, да нити је рђаво онде где је он оценио рђаво, нити је врло добро где је овако (истина врло ретко) оценио.

Он је у сваку школу долазио у друштву са по 2 — 3 — 5 — 8 — учитеља, а у неготинске са по 18 — 19, које са стране с њим дошавших, које месних. Прозвао је 4 — 5 ђака, пропитао их: одакле су, по колико година иду у школу и још по нешто, што можда му многи од учитеља неби погодио, па их после упутио једном или двојици од присуствујућих учитеља, да их у ком углу школе, из ког предмета они испитују. Тако је радио и са других 5 — 6 и са трећих, те је 3 — 4 — 5 гомилица ђака па толико места у школи у једно исто време пропитивано, а једну је гомилицу сам г. Милојевић пропитивао. По свршеном на овај начин испиту, он је тражио да сваки присуствујући наставник даде мњење какву оцену треба дати. Сваки је морао цифром одредити као 3. 2. 1. 4. 5. Ове је белешке после сабрао, са бројем гласача поделио, да види какав је резултат, но скоро нигде није онаку оцену дао, каква би по резултату поменутих гласачких бележака изашла, сем онди где је резултат рђав изишао, и било је случајева да је гласачки резултат од $4^1/_2$ побио до на слаб, те је тако ово гласање било само: „Жив ми Тодор да се чини говор.“ И ако би ма где г. Милојевић казао да он сматра своје оцене за праведне с тога, што их је по мнењу присутних учитеља давао, то да му се неприми јер ми имамо у рукама његов ручни доказ, да он није бележио како је по мнењу гласачком изашло, но како је он хтео.

Е сад је у питању, како је могао г. Милојевић сазнати какав је целокупан рад у школи и напредак ђачки, кад је у школи у једно исто време на 3 — 4 — 5 места над по 3 — 4 — 5 ђака чињен испит, а како су пак испитачи поменутих гомилица могли давати гласа за оваку или опаку оцену, кад и од њих нико није могао сазнати какви су ђаци из оног предмета, из ког је други и у другом углу школе пропитивао, и од куд су оваки разни испитачи, често учитељи од 1. године, или истерани из I. разреда реалке, као што је један у срезу крагујевачком, па после примљен за учитеља чрез милост пријатеља својих!, могли питати по плану учитеља предавача, ког се на испиту треба придржавати, па онда и рад учитељев и напредак деце цепити, и најзад одкуд је могао да у туђој школи испитује овај, који је у својој рђаву оцену за рад добио!

На ово ваљда само г. Миливојевић може одговорити.

Да споменем и које је питање чињено деци од стране његове.

У Рготини црноречког округа питао је једно дете овако: „Има једна икона у цркви на којој је намалан отворен мртвачки сандук и у њему лежи мртав човек, а поред сандука 2. женске плачу,“ дед кажи шта то представља. Разуме се дете није знало, а он му је казао, да је то у сандуку мутав Лазар, а оне женске две његове сестре. Ондашњи попа на то му рекне, да је он свршио богословију и да је толико година свештеник, а да такву икону није видио, а за цело да је овде видио, купио би је, јер му је свети Лазар крсно име. Али ко то слуша. На другом једном месту питао је: „Има на једној икони намалано како једна светитељица јаши на мазги и држи у наручју мало дете, а један светитељ води мазгу за улар,“ шта то представља, и још млого овима подобна питања чинио је. Да школе имаду све слике библијске па, нек овако пита, али кад и он зна да нема, онда нашто оваква питања. На више места питао је овако: „Који се је Србски владалац кајао за неку своју погрешку и због чега се кајао.“ И кад би рећали сва којекаква питања требало би и времена и места.

Наредба постоји да се у основним школама ништа на памет не учи сем молитава, а г. Милојевић тражи да се тушта чланака из читанке на памет од речи до речи исказу. Наредба постоји да се води дневник школског рада, књига каштиговања, инвентар ствари и књижнице, прозивка, полугодишња и месечна писмена вежбања, а за то г. Милојевић нигде и не запита, и у опште он је радио просто онако како је он хтео, а не по плану и правилама за школу и наставу прописаним, ни упутству њему за ову ревизију од г. министра датом му.

Са озбиљном бригом учитељи се питају, како ће да раде у школи, и на колико начина, те да ћуди сваког ревизора угоде. Што је онај преклањски тражио, није тражио онај лањски, што је лањски тражио, не тражи овогодишњи, а да се ради идуће године онако како је овај овогодишњи тражио, може бити за догодишњег то неће говети, па несрећа.

Па да неби оваких неприлика више било, крајње је време да се најстрожије нареди да се ревизори при испитима придржавају строго оних наређења, по којима је у школи предавано, а где није по њима предавано, онди да се онако држи испит, како је учитељ предавао, и у сваком случају, да из свију предмета и из свег што се је у школи предавало испитује учитељ који је и предавао, а ревизор само да слуша и наређује да се још што пита што се неби испитач сетио, и опомене шта би још и како радити ваљало. Ово је једини пут да се сазна какав је и предавач и напредак у прописаним за предавање наукама. И ми немамо толико разума да се сетимо, шта друго оће министарство просвете да сазна преко својих изасланика, ако не каквог су знања наставници и какав им је рад у школи. Нећеду ваљда бити изасланици само за то да се утроши одређена сума на њихове дијурне, да погине неколико стотина пилића и да се покаже неколицини стотина ојађених раденика на народној просвети, да ови према неком као робови, бар по један дан у години изгледају. Из ревизије пак овакве каква је г. Милојевићева, бар оног што је најглавније као што напред рекосмо, није могуће сазнати. Он је у више школа био оно према наставнику и раду његовом у школи што и она туча пре неки дан у Клисури рудниског округа, т. ј. човек радио мучио се, трудио крваво, и место да му се каже хвала а он кврц „хрђаво.“ Не плаче ли сада и наставник за пропалим му годишњим трудом као оно земљорадник, гледајући убијену му и сатрвену њиву од туче, са које је мислио красна плода, за израну себе и своје породице сабрати.

Подпуно су у праву наставници овамошњег округа, што из гласа вичу: Да не да Бог више оваковог ревизора.

Строгости озбиљне са справедљивошћу не бојимо се, али шта ћемо, што незнамо како се овај г. Милојевићев рад зове.

Најзад нек нам не замери г. Милојевић, што овако јавно проговорисмо неколико речи о његовој ревизији, јер ако је имао право овако радити, онда му ни бригеша, а ако није имао, онда богме небио тако радити, те би и ми ћутали.

Илок 8. јула. У 45. броју познатог „администраторовог“ гласила, био је из Илока допис, у ком се вели, да је овдашња српска црквена општина закључила, да моли, да се црквени народни сабор због нагомилани дугова не сазива, и да се г. бачком владици Герману Анђелићу поверење изрече. То је пресна лаж и подлост од истог г. дописника. Умољавам вас, штовани г. уредниче, да ово неколико редака у ваш цењени лист уврстите за оправдање илочких Срба, међу које и ја данас спадам.

На Иван дан беше сазвана главна скупштина српске црквене обштине, но не сакупи се довољан број чланова, те се тако и разиђемо. Али г. Ђорђе Бугарски, јавни бележник, да посведочи своју оданост наспрам владике, задржи господара председника црквене обштине, Стеву Васиљевића, као човека мирна и ваљана, и још к тому три члана из одбора: Перу Велимировића, Миту Николића и Максима Бундачког, и рече им: кад не можемо држати главне скупштине, да одржимо одборску седницу. Људи, који не знају, шта бива данас у свету, приволе се на то, а г. Бугарски, не обзирући се на решкрипт, заповеди свом потчињеном писару, Игњату Михајловићу, да перо узме и записник да води. И г. јавни бележник почне сасвим енергично диктирати, као да је у својој канцеларији и као да какву оставинску расправу води. И по диктату закључак се донесе од подругог човека! Ако се буду сви агенти г. владике тако ревни показали, не ће им се имати на чему зафалити.

В. Средиште 8. јула. Из места из којег вам пишем, уверен сам да никаква извешћа не добијате. Али на нашу жалост, несам у стању одавде ништа доброга јавности да предам, већ напротив наше мане и недостатке.

У интересу дакле наше српске општине усуђујем се најучтивије славно уредништво велецењеног листа „Заставе“ умолити, да би овим мојим редцима у своме листу места уступити изволело.

У овој општини постоје три конфесије, на име: православна, католичка и протестанска. Српско је пак становништво у већини. Из узрока, што је међу овдашњим становништвом увек међусобна слога и љубав постојала, политична општина в. средишка имајући на уму да треба и у будуће међу становништвом ове општине да постоји заједничка љубав и слога, јер тако само унапредићемо себе, своју општину, те тиме и целу државу нашу, на основу дакле тог разлога закључила је горе поменута општина у седници својој да се све три овдашње школе, из општинске благајне издржавају, пошто се тај „узус“ и до данас у општини практиковао.

Морам напоменути, да је ова општина бившим бележником јако уназађена. Прилика се је овој општини дала, да обави нов избор бележника. Пошто је овде већина српског грађанства. жеља је истих била добити једном за бележника Србина. С тога при избору пошто беху више компетената и то иноверацa, поклонила је ова општина данашњем општинском бележнику поверење који је по имену Србин, — у тој нади: да ће исти уназађено општинско стање у бољи поредак знати и хтети да доведе, као Србин да ће за тим тежити да Србима у беди и невољи руку помоћи пружи, и да ће свакоме у овој општини саветом на услуги стојати.

Али се та наша лепа нада на скоро у противност преобратила. Одма како је данањњи општински бележник звање и положај у општини заузео, почео је свакоме показивати своју моћ и положај. Прва брига и задатак којом хтеде овдашњим Србима показати колико је истима на избору захвалан и у опште колико му Српство на срцу лежи, — што им је школу из општинске благајне искључио. Преко свега, што овде две трећине српског грађанства постоје, и што је то жеља и закључак саме пол. општине наше, и што најпосле и сам закон од год. 1872. у §. 51. изричнo вели: у општинама, где учитељи плате и остале користи из касе или других извора политичних општина уживају, уживаће то све и отсад од пол. општине. Али се на све те разлоге бележник слабо обзирао, њему се тако хоће и може. Има још и много других примера, из којих се врлине нашег општинског бележника увидети дају и које га врло карактеришу, али ћемо о истима за сада прећутати.

Само је најчудноватије и жалости достојно, што се овде међу нами и таквих Срба налази, шта више они, који већином овдашњу интелигенцију сачињавају, ти исти на сва недела овдашњег бележника равнодушно гледе и за право му дају, и још за тим теже: да се уплив истога и на даље одржи и у сваком погледу у делу приведе. Они то чине, којима је народ у општини поверење поклонио поверивши истима управу црквено-школске самоуправе наше, да се за благо и унапређене наше општине старају. Они, који саветом и делом требају у општини да предњаче и закон као највишу светињу да поштују — јер су на основу тог закона и заузели место, и положај у црквено-школској општини нашој. Зар се тако господо поштује и врши законом ујамчена „самоуправа“ наша?! Та прадедови су наши војевали „за крст часни и слободу“, не жалећи имање ни живот свој, ви пак као потомци ваших прадедова крвљу народном извојевану „самоуправу“ немилостиво из руку отимате. Је ли онда чудо зашто се наш народ морално и материјално оназађује? од куд треба да га сунце грије, с те га стране лед бије!

Оволико нађох за нужно и потребно јавности предати нека српска читалачка свест увиди какопретставници црквено-школске „самоуправе“ наше закон врше, те тиме ову општину унапређују.

Неје ме у овом никаква лична мржња или пак себични интерес руководио, већ чиста и мирна савест и унапређење моје општине у којој живим придржавајући се оне наше уобичајене мудре изреке која вели: „јавност је најбољи лек.“

Буђановци почетком јула. Као одговор дописнику „из Брестача“ у 64 бр. „Заставе“ (11. маја т. г.) истини у атар и у обрану од неправедног нападаја његовога на личност г. Павла Станојевића благајника полит. опћипе брестачке, молимо да слав. уредништво „Заставе“ овај извод из опћин. записника у своје ступце уврстити изволи: Извод из записника од дана 25. маја 1880 обдржаване изванредне одборске седнице заступства политичне опћине Брестач под председништвом г. опћ. начелника Гавре Костића, а у присуству опћинског одборника Спасоја Смиљанића, Крсте Кромпића, Симе Лалошевића, Живана Кошутића, Матије Јовичића, Милана Белића, Боже Ранитовића, Аркадије Колдића, Саве Небригића, Милана Јовичана те Војина Максимовића привр. бележника као перовође, — проча изостављајући) 31. одборник Спасоја Смиљанић моли за реч, подноси број „Заставе“ 64. од 11. маја 1880 те чита из дописа из Брестача неколико редака, који су уперени на личност г. опћин. благајника Павла Станојевића, де му се подмеће неспособност у звању и вршењу своје дужности. Вели се даље као да он хотимично седи у Буђановци, те га буђановчани морају сваки дан а кад кад и два пута на дан у Брестач и натраг возакати, те да тиме окашњава и недолази правовремено у уред, што би као бајаги служило на уштрб уреду и појединим странкама. Даље се навађа и то, да су против тога поступка г. благајника жалбе и преставке шиљане, но да до данас никаква повољна решења дошла нису. Одборник Спасоја Смиљанић моли опћинско заступство, да своје безпристрасно изјасњење да, у колико се ове речи тога дописа на истини оснивају. —

Обћинско заступство у интересу правде и у интересу јавне службе а на уверење своје предпостављене области једногласно очитује: да су речи дописника из Брестача гола неистина и клевета, пошто г. опћински благајник Павле Станојевић, како са дозволом опћ. заступства тако и дозволом кр. поджупаније у Буђановци станује и то само из разлога, тога, што је Буђановце скоро тако велико као остала три места ове полит. опћине. —

Кад се тиме даље још и та околност узме у обзир, да је сама сл. кр. поджупанија приликом инспицирања овога уреда свагда г. благајнику своје признање и похвалу изрекла, као да је и само становништво са г. благајником задовољно, те додав још и то, да г. благајник има свога коња и кола, те се већином у Брестач и натраг на своји коли вози, те тиме баш прегу буђановчанима уштеди коју би иначе као највеће барем сваки дан уреду у Брестач давати морали, — то ово заступство опетовано изјављује: да је дописник у „Застави“ не основано на г. благајника напао, те тиме просту неистину на јавност изнео. Ово уверење има опћинско поглаварство г. благајнику издати. (Долазе потписи одборника, начелника и перовође.)

Из Мариндола. — На Петров-дан био је овде „збор“; далеко већи и лепши, него што смо му се надали. Јесмо због говеђе куге, које баш и нема код нас, затворени са свих страна, па мишљасмо, е ће тешко моћи ко и доћи до нас. — Кад ал нас баш изненадише побожни црквари из нашега Карловца. Лијеп број најотмјенијих Србаља, карловачких грађана, господе и госпођа, дође нам тај дан за рана! Е, дођоше ти побожни црквари попут „источнијех мудраца“ управо са сунцем од истока; напунише малу а лијепу цркву нашу, богу се помолише, светом Петру поклонише, носећи му дарове изабране: воштанице, тамјан и новце!

По служби божијој сједоше та господа за свој сто, извадише из кола своју ужину, те благоваше. Проштимаше међу собом и нашега домаћега свјештеника и друге вриједне људе. Непотраја дуго иза ужине, сабра се домаћи наш народ око софре госпоцке, на којој бјеше разне ђаконије, те увати наш свијет своје српско коло, у које и господа ступише, те постаде то лијепи збор, прави народни збор. Бјеше то лијепа узајмица: коло госпоштину поздрави, госпоштина колу са рујним вином оздрави. Да богме да бијаше и напојница; све једна иза друге вриједна, ал да смо краћи, ево само једне: „Да бог поживи дичну српску православну опћину г. карловачку; која цијелом овостраном Српству у свакоме добру предњачи; која се на наш Марипдо чешће сјећа, цркву подпомаже и дарива, кров то народ овај иначе усамљен, у вјери подржава и храбри!“

А кад господа кући пођоше, лијепо их народ са испрати и рече: „сретно прошли, и много пута амо овако дошли!“.

Записник

главне скупштине „друштва за српско народно позориште,“ држане у Новоме Саду 14. (26.) јуна 1880.

(Свршетак.)

Бр. 12. Управни одбор под бр. 46. — У. О. о. г. подноси предлог прорачуна позоришног за годину дана, т. ј. од 1. јуна 1880. до 1. јуна 1881.

По том прорачуну износила би потреба:

1. За позоришну дружину — —	20,000 ф. — н.
2. За централну управу — —	1,696 ф. — н.
3. Хонорар Димитр. Ружићу —	500 ф. — н.
Укупно	22,196 ф. — н.

Та потреба подмирила би се:

1. Сувишком од заслуге позоришне дружине — — — — —	2,873 ф. 82 н.
2. Заслугом позоришне дружине од 1. јуна 1880. до 1. јуна 1881.	18,000 „ — „
3. Каматама од главнице и приходом од позоришне дворане —	1,200 „ — „
4. Добровољним прилозима — —	300 „ — „
5. Годишњом припомоћи из закладе Христофора Шифмана —	160 „ — „
	22,533 ф. 82 н.
Кад се од те своте одбије потреба	22,196 „ — „
Остаје сувишак	337 ф. 82 н.

Управни одбор подноси тај прорачун с тим разјасњењем, да је за позоришну дружину у место досадање своте од 18.500 ф. изметнута потреба од 20,000 ф. нарочито с тога, што је глумцима обзиром на њихове дојакошње малене плате и на показани труд и успех под бр. 11. — П. О. о. г. сразмерно повишена плата.

Управни одбор уједно предлаже, да управитељ у оквиру прорачуна за поз. дружину може употребити до 500 фор. а. вр. на обнову гардеробе позоришне.

Предложени прорачун одобрава се у целости и управни се одбор упућује, да га се у свему придржава.

Бр. 13. Управни одбор под бр. 47. — У. О. о. г. подноси молбу чланова позоришне дружине, којом моле, да им се због малаксалости са досадањег напорног рада одобре ферије (одмор) од месец дана, да би се могли опоравити и одморити за нов рад и напор, те препоручује скупштини, да се глумцима обзиром на доказани труд и успешни резултат рада дозволи одмор за месец дана и то изузетно за овај мах, уз уживање пуне плате, али да морају најпре потписати уговоре, који ће важити од 1. јула 1880. до 1. јула 1881. и да о свом трошку имају доћи у време и место, које им управитељ одреди.

Скупштина усваја предлог управног одбора и дозвољава изузетно члановима позоришне дружине одмор од месец дана под наведеним условима, с тим додатком, да се од њих очекује, да ће за време одмора научити који нов комад позоришни.

Бр. 14. Пошто је лањска главна скупштина од 31. маја 1879. бр. 9. — Г. С. упутила управни одбор да се постара, како би се отплатила супоседнику позоришне дворане г. Д. Манојловићу уложена четвртина за дворану т. ј. 5000 ф., а пошто управни одбор није имао никаквих извора да то учини, — то предлаже под бр. 49. — У. О. о. г. да се на исплату поменуте четвртине употреби чист годишњи приход из закладе пок. Стевана Бадрљице.

Скупштина упућује управни одбор, да се постара за исплату речене четвртине по могућству од прихода позоришног у опште.

Бр. 15. Члан А. Сандић, напомињући, да на згради позоришној нема никаква знака ни обележја, чија је, — предлаже да се на поменутој згради с поља истакне таблица с натписом: „Дворана српског народног позоришта.“ — Предлог се прима и управни одбор упућује се, да то изврши.

Бр. 16. Председник позива скупштину да у смислу пословног реда избере из своје средине десеторицу чланова, који ће овај скупштински записник оверити и потписати.

За оверење скупштинскога записника бирају се чланови: Подначеник А. Хаџић, Ђорђе Д. Кода, Јован Грчић, Ф. Оберкнежевић, Емил Чакра, Ђорђе Шевић, А. Сандић, Светозар Савковић, Влада Стратимировић и Данило Манојловић.

Пошто није више било предмета за решавање председник заврши седницу скупштинску у 12 сахата у подне.

Вести из народа.

— Из Вршца нам јављају, да је истражна комисија тамошњег црк. заступства истрагу завршила и предала акта епарх. администр. одбору на коначно решење. Дотични одбор, као што се чује доконао је исту ствар: да дефицит од неких 7000 ф. имају у истрази налазећи се одборници попунити. Што се и министарство у размирицу уплело, немило је сваког слободоумног човека и грађанина дирнуло.

— Из Вел. Бечкерека пишу нам „Задругарима српске занатлијске задруге овдашње прети пека опасност од стране овдашње политичне власти; наиме у Бечкереку је основана занатлијска комунална школа под покровитељсвом варошке општине и потпором исте. У тој школи су професори сами Мађари и предаје се мађарски. До сад су у ту школу уписани само шегрти немачке занатлијске задруге овдашње, а шегрти наших (Срба) задругара нити су до сада уписани били, нити посећавали исту, сад пак позивају се наши задругари а у опће и трговци и занатлије без разлике, којих шегрти у ту школу уписани нису, у магистрат и казне се глобом од 50 н., осим тога заповеда им се да своје шегрте упишу и пошљу у ту школу иначе ће осетљивије кажњени бити. Почем наши шегрти, који само српски говоре, у тој школи ништа научити не ће, јер мађарски не знају, то се не ће моћи за исте постићи циљ оваке школе занатлијске, што се тиче у том школске спреме за занат.

„Данас бисмо нас неколико задругара овдашње српске занатлијске задруге са секретарем исте код градоначеоника г. Кулифаја и замолисмо га, да нам разјасни стање ствари, на које он нама отворено рече: док у једном месту занатлијске школе нема, дотле шегрти ма какву повторну школу посећавати могу, а кад се занатлијска школа успостави, тада морају сви шегрти исту посећивати. А што се тиче неразумевања језика вели градоначеоник, да можемо о свом трошку једног српског учитеља наместити, који ће шегрте мађарски научити, да могу за тим и они друга предавања у занатлијској школи разумети. Како у тој ствари главна тежња на површину излази, а то је помађарívање, то ми овдашњи Срби занатлије и српска задруга наша, од високе кр. угар. земаљске владе одобрена и потврђена — у врло немио положај долазимо.“

Тако нам писа пријатељ један отуд, а после тога јавља нам други опет о том:

„Овдашња занатлијска комунална школа постоји већ четир месеца и броји преко 250 ученика — писаћу вам други пут о тој, а нарочито о наставном плану у истој и о тенденцијама Антонија Штајнбаха, окружног главног школског референта, који се тако живо заузима за напредак ове (комуналне) школе.

НОВИЈЕ.

— На место упокојеног гр. Адолфа Пејачевића изабран је у Руми 9. јула за саборског посланика бан Пејачевић. Противкандидата није било.

— Из Цариграда јављају бечком кoресп.-бирову, да је Црна Гора одбила предлог Порте, по ком би се поставила анкетна комисија, која би испитала подробности о арбанашком нападају, и заповедила свом пословођи, да оде из Цариграда.

— „Пол. Кор“. пак јављају такођер из Цариграда: Порта је досадашњег заповедника гарде, Дервиш-пашу, поставила за гувернера од горње Албаније (скадарског вилајета) и у једно му поверила, да изврши уговор од 12. (24.) априла (кортијев уговор). Нотификовавши кнезу Николи то именовање, Порта га је у једно замолила, да црногорског пословођу, Вулковића, не одзове из Цариграда.

— „П. Л.“ јављају из Скадра, да су се Арбанаси код Туза опет завадили и да је Пренк Биб Дода са своји Миридити отишао дома, јер им је већ досадила дангуба без боја.

— „Преси“ бечкој телеграфишу из Цариграда, да су се силе сложиле о демонстрацију флотом ради црногорског питања. Свака сила потписница даће две оклопњаче. Ескадра та имаће мешовиту француско-енглеску команду. Причекаће се у први мах с демонстрацијом, да се види, како ће се догађаји развити.

— Јавља се, да убиство Скобељевовице има политичког мотива. Надали су се, да ће у ње наћи докумената, што се тичу агитације у корист сједињења Источне Румилије с Бугарском.

— Било се јавило, да ће познати француски ђенерао, Бурбаки, у грчкој оперативној војсци бити шеф ђенералног штаба. То се из Париза побија и додаје, да је француска влада допустила, да ђен. Томасен отиде у Грчку и с њим неколико официра од сваке војничке струке.

— Као што „Тамјмс“ јавља, многи од најугледнијих поглавица афганске народне странке примили су кандидатуру Абдураман-кана за афганистанског емира.

— Од познатог дела дра Емила Голуба **„Седам година у јужној Африци“**, што је на овом месту више пута поменуто, изашле су и припослане анм свеске 15., 16. и 17.

Разне белешке.

(Правничке студије у Београду.) Будапештански лист „Февароши Лапок“ јавља, да извредни правник и судац код кр. курије у Будапешти, г. Мила Манојловић, намерава један део свог допуста у Београду провести, да онде проучи приватне односаје српске. Ресултат своје студије накан је доцније у повећем делу обелоданити. Ако му време допусти, г. Манојловић рад је, да с истом намером походи и румунску престоницу.

(О стању берићета.) У јужним америчким државама већ се жање озимица пшеница. У читавој Америци жито је необично родило и цена пшенице јако опада. У Енглеској жито је јако родило, да се ничега бољега пожелити не може. Сена ће бити врло мало. Тако исто и у Америци биће оскудица у сену. У Немачкој жито се повратило и биће га доста. Пшеница је у југозападној Русији необично добро родила и биће велики берићет, а у средњој Русији раж није баш најбоља, али је у опште веома родна година. Због свега овога веома ће пасти цене пшеници, а то ће проузроковати, да се мање посеје за идућу годину. (Па баш за то и треба што више посејати ове године за идућу. — У.) У опште се може рећи, да је ова година родна у читавом свету. У северној Италији и Француској грдне олујине и град причиниле су усевима огромне штете. — Филоксера опет страховито опустошава винограде. Лане је у Француској у 43 департмана филоксера поништила винограде. У Француској има под виноградима земљишта на 2.580.000 хектара; од њих је филоксера већ уништила 475,000 хектара. У Италији појавила се филоксера, у Ломбардији, Сицилији и Напуљској, а тако исто у Швајцарској, у разним местима Аустрије, Угарске, Немачке и Португалске. Да се та куга виноградска тако рашири, много је допринео и нехат сељака, јер сваки вели: не ће доћи у мој виноград или и опет је садио лозу на истом земљишту. Француска влада, да јој не би била уништена најглавнија грана производње, предузела је на себе све трошкове око уништења филоксере. Даје награде оним виноградарима, који ступе у друштво с њоме. Створило се више такових друштава. Филоксера се може лако уништити, благодарећи пронађеним сретствима суврмене науке, као што су топљење лозе са галицом и т. д. Није се чуло до сада, да у Србији има филоксере. „И“.

(Број становништва у Босни и Херцеговини.) Као што ће бити познато, по наредби сарајевске земаљске владе предузет је лане попис становништва у Босни и Херцеговини и ресултат тог посла обнародован је 5. јануара ов. год. Тај попис попуњен је новим бројањем становништва и блага по неким местима. По тим има у 43 вароши, 1 засеоку, 31 трговишту и 5054 села 189,662 дома, по којима живе 1.158,440 становника (607,789 мушкараца и 550,651 женскиња.) Од отих су 448,613 мухамедовци 496,761 православан, 209,391 римокатолик, 3426 Јевреји и 249 од других вероисповести. — Блага има: 158034 коња, 413 мазага, 2721 магарац, 761,302 комада говеда, 775 бивола, 839,988 оваца, 522,123 козе, 430,344 свиња и 111,148 кошница.

(Стање усева у Србији. Из економног одељења српског министарства финансије јављају 3. јула: „По десетодневним извештајима свију начелстава, од 21 до 30 јуна ове год., усеви, воће и виногради у опште добро напредују. Стрмна жита жању се и жетва је обилна, траве се још косе, али се мало сена добија. Кише за ово време није било, осим нешто мало на неколико места, нити је било каквих елементарних погода, но је већином свуда била велика сунчана жега, што ће кукурузе јако да омете у напредовању, ако само скоро не падне кише“.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Подписани у име ове црквене обштине, изричу овим најтоплију благодарност, управном одбору „Матице српске“, који је овој црквеној обштини 62 комада комада „Летописа“ милостиво даровати изволио.

У Добровићу дана 4. јула 1880.

Остоја Зјалић, перовођа. **Јован Здјеларевић**, парох и председник црк. одбора.

†

Свима сродницима, познатима и пријатељима јављамо тужну вест, да нам се наш непрежаљени син односно брат

ЛАЗАР ЋУРЧИЋ,

српско-бокински бележник по дужем боловању у 29. години живота свога 2. јула о. г. у вечност преселио.

Подједним част нам је проти вел. бечкеречком г. Љубомиру Панићу, часном г. Љубомиру Поповићу пароху и члановима певачке дружине вел. бечкеречке особито пак Ђури Рашковићу, Сави Клеју, Мити Момирском, Јоци Завишићу и Шандору Јовановићу најучтивије захвалити се, што су при погребу нигда незаборављеног нам покојника нашег присуствовати усрдствовали.

У Српском-Арацу 7. јула 1880.

Ожалошћени отац Симеон Ћурчић парох, неутешна мати Јулијана Ћурчић рођена Грујић и тужни брат Петар Ћурчић парох томашевачки.

Исправак.

У прошлом 105. броју „Заставе“ испуштено је случајно међу члановима матичиним презиме пречасног г. Никодима Милаша из Задра, што се овим исправља.

БЕРГМАНОВ
САПУН ПРОТИВ ПЕГА
одстрањује подпуно сваковрсне пеге. Комад 45 новч. у апотеци М. Максимовића у Н. Саду.

Курс бечке берзе 12. (24.) јула.

5% металица	72 75
5% народног зајма	73.50
Аустријска златна рента	87 75
Угарска златна рента	108.75
Државни зајам од 1860.	132.—
Акције банчине	833.—
Кредитне акције	289.30
Лондон	117.65
Угарске разтеретнице	95.—
Темишварске разтеретнице	94.—
Ердељске разтерентице	93 ½
Сребро	—.—
П. кр. дукати	5.52
Наполеондори	9.33½
Немачке марке	57.75

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

„Српска новосадска читаоница“ потребује угоститеља на једну или на више година. На ово место отвара се стечај до 3. (15.) августа о. г. Ближи услови дознати се могу код председника.

Из одборске седнице „српске новосадске читаонице“ држане у Новом Саду 9. (21.) јула 1880.

Ђорђе Глибоњски, тајник. **Др. Лаза Станојевић**, председник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Подписано надзорништво отвара овим стечај на шест упражњених места Текелијине стипендије у заводу будапештанском за школску годину 1880/81.

Позвани су на то велегимназисте VII. и VIII. разреда и слушаоци права, медицине и философије на овдашњем свеучилишту.

Знање мађарског језика је нужно, почем се све науке на мађарском језику предају.

Гимназисте добијају годишњу стипендију од 250 фор. а. вр. а факултетлије 300 ф. у 10-месечним ратама, при том слободан стан с огревом, осветљењем, лекаријом и послугом у заводу.

Молиоци имају молбеници прикључити и доказати:

Да су рођени у којој земљи крупе св. Стевана, да су Срби православне вере, да су савршено здрави, да су сиромашни, да су у наукама врло добар успех показали, и да су безпрекорног моралног владања.

Молбенице примају се само 3. (15.) августа о. г. и имају се упутити на подписано надзорништво (Budapest IV. Grünbaumgasse 25.)

Из седнице надзорништва Текелијиног завода, држане у Будапешти 5. (17.) јула.

1—3 ПРЕДСЕДНИШТВО.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног учитељског места у Кнезу отвара се стечај. Плата је годишња 120 ф. 20 кибли жита, 20 кибли кукуруза, 2 хвата дрва, 4 хв. сламе уједно и за огрев школе, 4 ланца ораће земље на коју учитељ порез плаћа, 50 н. од погреба где позван буде и слободан стан с баштом. — Учитељ је дужан редовну и повторну школу држати, у цркви појати и децу појању обучавати.

Рок пријави траје до 20. августа о. г

1—4 МЕСТНИ СРП. ШКОЛСКИ ОДБОР.

Моја помодна мануфактурна трговина
у Београду
Потребује једног од старији помоћника, који је способан детајлској радњи за боље муштерије, при том да је за књиговођу и немачку кореспонцију потпуно спреман. 2—3
Јефта Лаковић.

СТЕЧАЈ.

Услед решења сл. епарх. шк. одбор. од 31. јан. (12.) фебр. 1880 год. бр 22 (50.) расписује се поново стечај на упражњено учитељско место у Кулпину.

Плата је годишња 150 фор. а. вр. у готовом, 16 пештан мерова жита као депутат, по сесије ораће земље (на коју дотични учитељ порез плаћа,) 400 □° тако звано гувно ван села и слободан стан.

У дужиост учитељу спада и појање при богослужењу у цркви.

Приправници, који желе исто место получити, имају своје молбенице са нужним сведочбама до 24 августа б. септ. т. г. овомеcтном школском одбору поднети.

У Кулпину 11. (23.) јулија 1880

ЉУБОМИР КАЋАНСКИ
1—3 парох и управ. школ. одбора.

ФАБРИКА
ЗА СОДУ-ВОДУ.

Част ми је поштованој публици обзнанити, да сам установио

„ФАБРИКУ ЗА СОДУ-ВОДУ“
по најновијем француском строју.

Осим **соде-воде** производићу још и **сода-воду** са воћним соковима.

Погледом на то да правим **сода-воду по најновијем начину**, даље и на то, да је сода-вода **пријатно пиће** што **лади** и **оживљава** а осим тога **јако утиче на то да стомак јела боље свари**, надам се што већем одзиву од стране поштоване публике, а ја ћу се трудити да исту свагда најбоље задовољим.

У Новоме Саду месеца јуна 1880.

С високопоштовањем
5—6 **Д. Кода.**

Помодно мануфактурна трговина
Г. ГЕОРГИЈЕВИЋА
у НОВОМЕ САДУ код „ЗЛАТНЕ ДИЊЕ“
потребује 1 практиканта и 1 шегрта. 2—3

Помодна и мануфактурна радња
ЈОСИФА ШТРАУБА
у Земуну
потребује 1 шегрта, који је 14 годину наступио и најмање два гимназиска или реална разреда свршио. 3—3

Галантеријска, пирибершка, кратке и беле робе трговина
Ј. Г. АДАМОВИЋА
„код златне звезде“ у Новом Саду
потребује једног шегрта. 1—3

ПРОДАЈА ЗЕМЉЕ.

Продајем из слободне руке под повољним условима 28½ ланаца ораће комасиране земље I. класе у пирошком хатару, граничеће с новосадским, даље једну леју и један празан плац, кућу и сувачу у Пирошу. 1—1

Купци нека се обрате на г. Костића вар. екзеквента у ћурчинском сокаку. ДУШАН ИЛИЋ.

„ПАТРИЈА“
БАНКА ЗА МЕЂУСОБНО ОСИГУРАВАЊЕ ЖИВОТА
У БЕЧУ.

У другој четврти текуће године поднето је понуда 1395 са укупним осигуравајућом свотом од 1 454.909 фор. Од ових понуда одбијено је 149 са укупном свотом од 151.628 фор. тако да је у ов ј години 1880. досад решено 2638 понуда са укупном свотом од 2,641.842 ф. те се укупно стање осигурања на 20.215 полица показује са свотом од 14 176.445 фор. 74 нов. као главница и 25.260 ф. 72 нов. као ренте. Приход од премија почињући од 1. јануара до краја јуна текуће године износио је 224.624 фор. 46 нов. Случајеви смртни који су пријављени и исплаћени износе за месец јуни своту од 4600 фор. тако да је до сад од приспели главница у опште исплаћено 958.883 фор. 78 н.

Фонд за јамчевну износи 1,750.973 фор. 25 н., а удружни фонд 737.916 фор. 08 нов.

1—1 ГЛАВНА АГЕНТУРА ЗА НОВИ САД
код ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА.

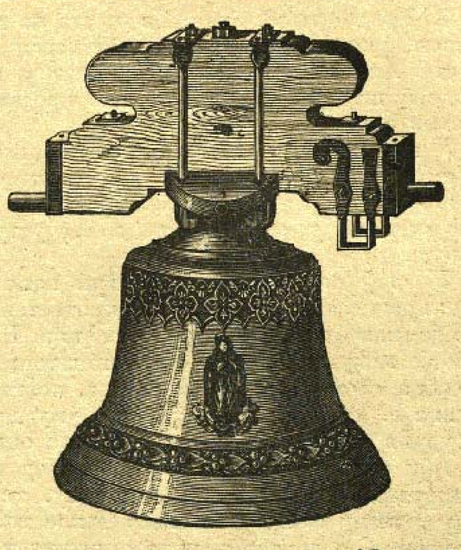

ЗВОНА

по новој и старој системи са гвозденим и дрвеним крунама, хармонично удешена од најфинијег метала, са најчистијом израдом, израђује ливница Ђорђа Бота синова, са гаранцијом од 5 до 10 година.

1—8 **ЂОРЂА БОТА СИНОВИ**
звоноливци у Вршцу.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић.

Српска народна задружна штампарија.